

Vinö

Natur

Som en otymplig ubåt eller urtidfisk stävar Vinö mot nordväst, i inlandsisens riktning in mot Gåsfjärden. Vinö urskiljer sig på många sätt från skärgården och kustlandet runt omkring; öns storlek, den för trakten sällsamma utdragna elliptiska konturen, den slutna kustlinjen nästan helt i avsaknad av djupa vikar eller glon och de mäktiga isavlagringarna är några avvikande drag. Konturen och kustlinjen understryker öns riktning. Ingen annan ö av lite storlek är så stadd i rörelse som Vinö. Utifrån det nästan öppna havet - bara några söndertrasade kobbar och skär bryter vattenytan - styr Vinö in mot land, in mot civilisation.

Till största delen utgörs berggrunden på Vinö av kvartsit. Där den går i dagen är den mestadels lavbevuxen och omgiven av torr tallskog. I dalgångarna däremellan, med lite fuktigare underlag, trivs gran och blåbärsris tillsammans med mjuka mossor. På norra delen av ön har inlandsisen lämnat svallgrus i tjocka lager. Idag tippas denna svallgrussköld brant åt väster, men flackt åt öster, som ett resultat av det höga ishavets ihärdiga vågsvall, som också stuvat om i de glaciala avlagringarna. Vart man än går finner man marken bemängd, ja packad, av sten och grus som inlandsisen lämnat efter sig. I snittytor är det än tydligare; det är som någon vänlig själ velat klä in den nakna jorden med småsten, skydda den för våra blickar. Bytomten gränsar till en gigantisk torräng, sommartid översållad med orkidéer. En torräng som ger associationer till Öland och alvar. Den öländska kalkstensgrunden är på Vinö ersatt av svallgrus i tjocka lager. Att blomsterprakten även på andra håll varit -och är- stor tyder namn som Blomsterslätt på.

Runt hela ön löper strandvallar som del av en mot havet skyddande befästning. Den sydvästra kusten är något av öns läsida, den flyter mjukt och odramatiskt ut i saltsjön, ofta med torra stenbemängda strandängar som övergångsform. Den nordöstra sidan motsvarar mer stötsidan med ett vildare landskap, med större nivåskillnader och med merparten av de få vikar och uddar som trots allt finns.

Den högre vegetationen domineras av barrskog, som merendels når ända ner till sjökanten och endast en mycket smal, gulbrun strandremsa skiljer den djupt gröna skogen från det blåsvarta vattnet. På håll ser det ut som en vägg, som reser sig rakt upp ur saltsjön. Endast runt bytomt och inägor lyser lövskogen upp, på sina ställen dominerad av gammal ekskog.

Historia

Förhistoria

Vinö är arelmässigt en stor ö som gjutits i en relativt jämn och slät form. Vinö är också en relativt höglänt ö. Några enstaka toppar ligger nästan 25 meter över havet. Merparten av ön är betydligt lägre förstås, bara mellan fem och tio meter. Höjddpartierna är samlade i långsträckta, sammanhållna ryggar som följer öns riktning. Ett vattenstånd fem meter högre än idag förvandlar Vinö till en ögrupp bestående av stora öar med såväl mjuka strandområden och kala hållar som markerade toppar. Läget nära såväl det förhistoriska fastlandet som öppen sjö lockade självklart till säsongsfiske under säkert både brons- och järnålder. För en gångs skull finns tydliga lämningar som visar att människor faktiskt uppehållit sig i skärgården under längre tid och att de dåtida öarna ingått i det samtida rörelseområdet

På Vinös norra del, på ryggen av den torra svallgrusskölden, ligger i jämn och prydlig rad tre röseliknade stensättningar. De ser mest ut som lite trubbiga rösen. Med en skogfri omgivning och utsikt har de nog varit vida synliga, trots sin lite försiktiga kontur. Diametern varierar mellan fem och tio meter och höjden ... I direkt närhet till en av gravarna finns också en svårtolkad stensamling, som enligt uppgifter är de sorgliga resterna efter en labyrint. Vid en inventering 1942 var ytterkonturena synliga. Eventuellt finns ytterligare en labyrint på ön, nämligen strax innanför Kalmare hamn. På öns sydspets finns en fjärde stensättning, som nog också den -med mindre skog runt om- varit synligt vida kring. Den idag mest dramatiska och i alla avseenden mest lättillgängliga av öns alla förhistoriska gravar, är röset på Offerberget. Det är stensättningliknande, ganska omplockat och ligger på kalberget strax ovanför 15-meterskurvan. Namnet på berget, Offerberget, ger nästan lite rysningar på ryggen. Hur gammalt är det namnbruket? Hur har det uppkommit?

Att våga tala om en obruten kontinuitet i nyttjandet av Vinö från förhistorisk tid in i medeltid och vidare till historisk tid låter sig inte göras med de lämningar och kunskaper vi idag har. Men det finns få öar i skärgården som har en så gediget dokumenterad lång historia som Vinö. De förhistoriska gravarna är troligen ett uttryck för säsongsvistelser; havsbaserat fiske med jakt för att under sommarhalvåret fylla förråden inför den mörka delen av året. Gravarna är sannolikt uppförda under brons- eller järnålder.

Det finns inga kända tomtningar på Vinö, men väl på öar inte långt ifrån som Lilla Bergskär och Ängö.

Vårberget

Öns högsta punkt är Vårberget. Som namnet antyder har det varit platsen för en vårdkase. Utmed kusten och med förgreningar inåt land har det på de högsta punkterna funnits vårdkasar. Hur gammalt systemet med vårdkasar är, vet vi inte, men det sträcker sig säkerligen ner i tidig medeltid – om inte än längre. Förutsättningarna för en kedja av vårdkasar har förstås först och främst varit ett uttalat behov av ett väl synligt varningssystem, en fast befolkning med en så utvecklad social organisation, att den kan avdela tid till arbetet som krävdes för att bygga och underhålla vårdkasan, men också att under sommarsäsongen vakta den. (All sjöfart låg ner under vinterhalvåret). I Upplandslagen, skriven under 1200-

talet, stadgas hur vårdkasarna ska vaktas. Craelius beskriver vårdkasen på Vinö 1770 som "uppbygd af stockar med flere lass tjärtunnor". Den lär ha funnits kvar 1820. Men, när den första vårdkasen byggdes på ön står att läsa i stjärnorna. Med fredliga tider och moderna signalsystem blev vårdkasarna inaktuella. Vårdkasen på Vinö ersattes med en stång, 12 meter hög med rund svart tavla i topp. Idag finns ett utsiktstorn på platsen.

Namnet

När folk slog sig ner på Vinö för att bo kvar året runt vet vi inte och vi kan bara spekulera kring bevekelsegrunderna för bosättningen. Det finns -ännu- inga påträffade lämningar som kan berätta om denna tid. Namnet Vinö är vedertaget redan vid 1200-talets mitt. Förleden vin- kan motsvara det gotiska ordet winja, betesmark. Vin-namnen som bosättningsnamn indikerar ju tydligt en ekonomi baserad på boskapsskötsel, inte åkerbruk, något som ju mycket väl stämmer med de medeltida förhållandena i hela Misterhults socken. Vinö var i så fall en betesmark vid medeltidens början, men huruvida detta bete bedrevs extensivt från någon gård på fastlandet, eller intensivt i den meningen att bosättningen låg på ön, framgår förstås inte. Vin- kan också betyda lekplats för skogsfågel, eventuellt fisklek. Bland många ortnamnforskare är denna härledning mer trolig än den som betyder betesmark. Vinö är en skogrik ö och har så varit och har dessutom under lång tid varit bekant för att rikt skogsfågelliv.

Kung Valdemars segelled

Vinö är en av de av få småländska öar som omnämns i den sk Kung Valdemars segelled, tillkommen vid 1200-talets slut troligen, men renskriven runt 1300. Denna kryptiska och svårtolkade beskrivning av segelleden mellan Utlängan i Blekinge och Reval (Tallinn) i Estland beskriver inte alls Vinö, bara anger ön som en punkt mellan Ävrö och Spårö. En tolkning av itinearier menar att de nämnda orterna är någon form av styremansorter. Det skulle betyda att Vinö var bebott vid 1200-talets slut. Itinearier gör det synnerligen troligt att den samtida inomskärsleden gick väster om Vinö, alltså i Vinösund, och fortsatte norrut i lä bakom Älö och Lilla Bergö. Vinösundet är trångt, med skyddat. Att det varit en segelled även under senare tid vittnar Kalmare hamn om. Kalmare hamn är en vik som, likt en fiskkrok tränger in i Vinölandet. Den är relativt stor idag, med ett högre vattenstånd än större och än djupare. Mer skyddad natthamn får man leta efter. Namnet Kalmare har här tolkats i två helt olika riktningar. Den ena anser att det syftar på residensstaden, den andra att det härrör från det dialektala ordet kalm, stenröse. Den lilla hamnen är omsluten av klippor i syd och väst. I öst och nordost öppnar sig markerna i ansenligt gamla ängs- och åkergården, omgärdade av hopplöckad röjningssten. Dessa är med största sannolikhet mycket yngre än namnet på natthamnen. Flera skär i närheten har sjömärkesnamn som Korsskär och Grimskär. Självklart finns också på Vinö och öarna runt om ett otal kummel byggda som ledning för sjöfarande under långa tider.

Pestkyrkogård

Traditionen på ön vill göra gällande att det är pestsmittade sjömän som har lagts till evig vila på den lilla begravningsplatsen (10 x 10 m) innanför Kyrkogårdsviken på öns sydspets, idag en synnerligen avlägsen avkrok i förhållande till såväl land som hav. Vid 1700-talets början grasserade verkligen en pestepidemi, den sista, framför allt längs landets södra ostkust söder om Stockholm. Sk pestkyrkogårdar skulle enl myndigheternas förordningar anläggas

långt ute i skogen. Att, som en hund eller brottsling bli nergrävd långt från kyrkan, var inte uppskattat. Det sågs som en självklarhet att ”njuta kyrkogården”. Och, vid slutet av 1700-talet strök en farled tätt utanför Vinö södra udde.

Skogen har nästan helt återerövat platsen. Den omgärdande bogårdsmuren är nu så övervuxen att den är svår att urskilja från markens mossmatta. Träd av olika ålder växer och ligger stormvälta så tätt innanför muren, att det inte finns minsta möjlighet att urskilja någon ursprunglig markyta, än mindre eventuella gravkullar. Frågetecknen kring det övergivna sista vilorummet i skogen är många. När anlades den? Över vilka? Varför just här, så långt borta från byn? Ytterligare en begravningsplats finns på Ekö, invid Ängösund och den stora farleden, som ännu används. På Ängskär finns en natthamn känd från i alla fall 1600-talet. Flera sjömärken och kummel tronar på öarna runt om. Vinö har legat mitt i den nord-sydgående sjötrafiken.

Jordnatur

Den äldsta kända källan som berättar att människor de facto bor på Vinö är från 1500-talets början: 1530-33 antecknas två icke namngivna sämjehemman i Misterhults sockens jordebok. 1544 uppges Vinö och Öro "... ligge uti ingen godsgård" och 1545 "dessa ligge uti ingen gård utan i sämjo". Man kan förmoda att det var Vinö och Öro som avsågs också i den första anteckningen. Vid denna tid var -med dessa två undantag- alla gårdar i Misterhults skärgård kronohemman. Att ha status av sämjehemman var nästan högsta vinsten. (Sämja = ett engångs-arrande från kronan som gav full besittningsrätt, med rätt att ärva och klyva jorden, dock inte äganderätten. Skillnaden mellan vanlig kronojord och sämj jord var att arrendetiden inte som annars var begränsad till sex år och att man kunde bli avhyst mot sin vilja. Sämjehemmanen var dessutom lägre beskattade.) Både Öro och Vinö är dock upptagna i 1543 års jordebok som ett mantal krono vardera under Virums gård. Om detta är ett misstag eller om det betyder att de båda skärgårdshemmanen för någon tid inte låg i sämja, ska här vara osagt. Var det ett utslag av Gustav Vasas negativa inställning till sämja, eftersom det berövade staten skatt och besittningsmakt? 1579 har sämjesystemet upphört och både Öro och Vinö blivit pura kronohemman. Av någon okänd anledning står Vinö utanför den virvlande handel med jordagods som staten och frälset ägnar sig åt efter Gustav Vasas död och framgent. Vinö tycks förbli kronogods fram till 1639, då ett mantal krono Vinö köps av en Bengt Bagge och därmed övergår till kronoskattnatur.

Styremän

I det berömda "lotsbrevet" Johan III skrev 1571 som ett första försök att reglera lotsverksamheten, står det "Vi Johan den tredje ... göre veterligt, att efter desse brevisere våre undersäter och styremän uti Tjusta skärgård Oluf i Vinö, Jon i Öro, Henning i Strupö bo i skeppslederne och måtte alltid vare vederrede till att styra våre skepp och skutor, som därigenom samme skärgård av och till löpe, därför hava vi gunsteligen efterlåtit, att de måtte vara frie och förskonte med den landtågs gård, som riksens nödtorfter pålagd är..." Som synes råder ingen tvekan om Vinös deltagande och position i den tidiga lotsverksamheten. Har Öro och Vinö tilldelats sämjestatus med anledning att de varit styremänsorter? Båda öarna ligger strax intill besvärliga skeppsleder. Vinö uppges sedan gammalt vara befriat från dagsverkesskyldighet och kronotionde i spannmål. Skatteuppgifter från 1550-talet bekräftar dessa gunstliga eftergifter. Oluf på Vinö har dessutom en lägre

skattesats än en vanlig landbo i skärgården. Vinö förkommer gång på gång olika lotsningssammanhang fram till 1642, då Kronan rationaliserar och effektiviserar lotseriet och flera av de gamla pålitliga styremansorterna försvinner från listorna. I Misterhults skärgård återstår därefter endast Långö (Kräkelund), Strupö och Öro.

Storgård?

Livet på Vinö bör ha varit ganska gott att leva. Skattelättnader genom lotseriet åtnjöts fram till 1640. Skatteplikten på 1550-talet, som utgjordes av en tunna saltad torsk och en tunna saltad ål (det är en halv tunna ål mer än Jon på Öro skattade) visar att man fiskade. Tillgången på rika fiskevatten såväl inom- som utomskärs var ju stor. I uppteckningarna till Älvsborgs lösen 1570 framkommer att Oluf på Vinö fick punga ut med sex lod silver och 20 mark penningar, kollegan på Strupö blott tre lod silver och 18 mark och två öre. Oluf var alltså välbeställd. Boskapslängderna från 1627 avslöjar en djurbesättning långt större någon annan ö i skärgården; två hästar, 19 kor, en stut, fem kvigor, fem svin, en fårhjord på 60 djur och dessutom en mängd getter. Bara de stora gårdarna på fastlandet hade fler djur. Lägg till detta att styremannen på Vinö (liksom flera andra i skärgården) även åtnjöt frihet från kronotiondet, som ju var baserat på den odlade jorden och betalades i spannmål. Men skärkarlarna hade ingen åker att bruka. Vinö var dessutom befriat från dagsverksskyldighet

Kreatursskötsel och fiske är alltså utan tvekan försörjningskällorna. Inte ens på Vinö fanns bruten åkermark 1635. När man började bryta åker på ön vet vi inte, men troligen under seklets andra hälft, liksom på flertalet öar i skärgården. Den första åkermarken var liten och föga givande. Den växande grödan måste dessutom ständigt skyddas från betande kreatur.

15- och 1600-talen var för skärgårdsborna svåra tider pga de ständiga krigen och de fiendeflottor som i samband därmed härjade vilt. Många skärgårdshemman brändes gång på gång ner till grunden. 1677 behärskade danskarna åter Östersjön och uppsluppna soldater gick bärsärkagång i skärgården. I samma års jordebok står för Vinö: "Förbränt av fienden och öde". De överlevande äskade hos staten hjälp att bygga upp hemmanet. Med den och med egen envishet växte hemmanet åter upp och livet gick vidare.

Storskifte

Den äldsta lantmäterikartan över Vinö är upprättad 1810-14 i samband med storskifte. Kartan redovisar den då existerande åkerjorden, som är spridd över ön till samma ställen som på 1930-talets ekonomiska karta. Åkermarken är överallt noggsamt inhägnad; i norr av rejåla stenmurar, i söder av hankgärdesgårdar och klenare murar. Den mesta ängsmarken återfinns på holmarna runt omkring. Basteskär tycks ha varit öns stora kålgård. I byn finns också både trädgård och humlegård. Vid storskiftet fanns sex gårdar på ön med en sammanlagd befolkning på 60 personer. En av gårdarna klyvs i två strax efter skiftet, så antalet enheter ökar till sju.

I samband med storskiftet får Vinö den ägostruktur som ännu är bestående. Allt från den långsgående mittgränsen som delar ön i två delar, till mindre tvärgående ägo gränser. Lika stabil tycks själva byn och bytomten vara. Bebyggelsen låg 1810 där den ligger idag och det är till synes ingen större skillnad i vare sig de enskilda

tomternas eller den gemensamma bytomtens utstäckning eller husbestånd. Mycket påtagligt på såväl den gamla storskifteskartan som dagsaktuella kartor är, att de enskilda tomterna inte går ända ner till vattnet. En tydlig "samfälld" gata finns mellan bodarna och husen. Byn och bytomten på Marsö, Misterhults socken, liknar i mycket den på Vinö. På Marsö är dock alla tomtgränser dragna ända ner till vattnet i hamnen, vilket är det vanliga i skärgården. Vad som föranlett denna strandgata på Vinö är okänt. Den för dock osökt tankarna till västkustens fiskelägen där en långsgående gata ofta skiljer bostadshusen från hamnen.

Åkerarealen har efter skiftet expanderat, men oftast genom att man rätat den gamla åkerns oregelbundna gränser. På ytterst få ställen har den 1810 redovisade ängsmarken senare lagts om till åker. Under 1900-talets början hörde ca två-fem hektar åker till varje gård. Märkligt är att det samtidigt bara fanns häst på två av de sju gårdarna. Draghjälp var sannolikt oxar, som på flertalet öar.

Fiske

Att fisket varit viktigt, kanske den viktigaste försörjningsbasen på Vinö, råder ingen tvekan om. Öns fiskevatten är vidsträckt. Allt från långt in mot Norra Uvö till öppet hav utanför Boskär. Det finns spekulationer om att det var fiskare från Vinö som först koloniserade Strupö, att Strupö var Vinöbornas säsongsfiskeläge i ytterstskärgården. Om detta vet vi dock ingenting. Under i alla fall historisk tid har Vinö haft Boskär som sin stora utö, sitt säsongsfiskeläge tillika jaktställe. I storskifteshandlingarna kan man apropå Boskär läsa: "Så blev samtliga överens att nyttja densamma tillhopa såsom ett nödigt hamnställe för hela byn". På Ängö finns en bra bit från stranden ett ställe kallat Sängarna, där det finns tre stenformationer liknande små runda tomtningar. Enligt den lokala traditionen låg man förr över i "Ängö sängar" vid havsfiske. Stenkojor med tak av segel kallades också på Björkskär i Gryts skärgård för sängar.

1880 redovisas åtta strömmingsfiskare på Vinö med tillsammans 164 skötar och åtta båtar. Sannolikt var det samma fiskare som tillsammans också fiskade ål med 240 hommor. Enligt statistiken konsumerade byborna själva 4/5 av strömmingsfångsten. Återstod på Vinö 80 valar saltströmming till försäljning. Inte så mycket i förhållande till de 400 valar man åt. Inkomsterna kom med andra ord från ålfisket. Under 1800-talets sista decennier blev ålfisket allt mer lukrativt, mycket beroende på de sk åletyskarna, tyska båtar försedda med stora sumpar som körde runt i skärgården och köpte upp all ål, även den ännu inte fångade. Och man betalade bra, bättre än någon svensk uppköpare vid samma tid. Åletyskarna försvann förstas när första världskriget bröt ut. Ålfisket överlevde emellertid som det mest lönsamma fisket och har under i princip hela 1900-talet varit det dominerande och är det enda fiske som idag bedrivs kommersiellt. 1961 fanns 10 yrkesfiskare och en binäringsfiskare på ön.

Till en av gårdarna söder om byn hörde under förra seklet ett varv och lite närmre byn ett båtbyggeri, huvudsakligen inriktat på däckade skötbåtar. En binäring till fisket som självklart svängde i takt med fiskets konjunkturer, men som blev fullständigt olönsam med plastbåtarnas intåg.

Bebyggelsen

Vinö hamn ligger inte i ett glo. Endast en mycket svag bukt ger väderskydd. På klassiskt maner reser sig innanför bukten en torr och jämn, men ovanligt brant sluttning, som varit utmärkt för bosättning. I princip all bebyggelse på ön ligger samlad på slänten, runt hamnen. I gamla byn i norr ligger husen nästan som sittbänkarna på en grekisk teater. Hamnplanen är ovanligt jämn och bryts inte av uppstickande klippor. Mellan stranden och husen ringlar en smal strandgata.

Det finns ingen anledning att tro och heller inga spår som antyder att man någon gång skulle ha bott på något annat ställe på ön. Visst finns förutsättningar på några ställen längs den västra kusten, vid Kalmare hamn eller Blomsterslätt t ex, men bopålar brukar vara svåra att dra upp. Bytomtens avgränsning och tomtuppdelning är idag densamma som på storskifteskartan från 1810. Likaså den klassiska fördelning av sjöbodar vid strandkanten, bostadshus där bakom och ladugårdar och stallar ännu en bit upp i slänten, närmast inägomarkerna. Viss hemmans- klyning har förkommit och det är sannolikt i samband med dessa som de södra gårdarna flyttats ut ur själva bykärnan. Denna splittring har dock huvudsakligen ägt rum före storskiftet.

Byn domineras av den ovanligt sammanvuxna och täta sjöbodsraden utefter hamnen. Hela strandremsan norr om gamla båtbyggeriet är överbyggd av bodar och bryggor. Trots olika ålder och byggnadsteknik hålls bodlängan samman av de faluröda väggarna och den låga höjden. Merparten av bodarna är nybyggda eller ombyggda vid 1900-talets mitt för att passa de nya bottengarnen, som vid den tiden gjorde ålfisket så lönsamt. Samtidigt förnyades fiskeflottan och båtsen eller tak över båtplatserna förband bodarna. De gamla bodarna var av Misterhultstyp dvs ganska små och timrade med ett överkragande tak på den gavel som skyddade båtkåsen eller bryggan. Ingen sådan bod finns idag kvar på Vinö.

De mest iögonenfallande bostadshusen är de sedvanliga tvåvåning enkelstugorna som vänder gaveln mot sjön och hamnen. Bland dessa döljer sig en av skärgårdens ytterst få tvåvåninga parstugor. De lite yngre bostadshusen är lägre, 1½ plan och uppförda längs med hamnen. De "försvinner" i mängden av bodar och stora stugor. I princip tycks alla äldre hus vara uppförda på enkel bredd. Små eller stora, nya eller gamla är de flesta rödmålade - eller har varit. Något är idag klätt med eternitskivor och något är målat i en avvikande färg. Ladugårdarna är genomgående uppförda omkring sekelskiftet 1900, som var den stora förnyelsens tid vad gällde denna typ av byggnader. Nu samlades stallar, loge och lada under ett tak istället för att som tidigare vara separata byggnader. De nya ladugårdarna uppfördes med fähus för 2-4 kor. Vad gäller alla typer av uthus är den faluröda färgskalan helt dominerande.

Karaktäristiskt för Vinö by är att hus och bodar ligger mycket, mycket tätt utmed och ovanför hamngatan. Nästan som gytret i ett bohöjnings fiskeläge. Inom bykärnan existerar inte tomtavskiljande staket eller häckar. Man kan ana tomtgränser, men de är inte markerade mer än med gångstigar. Under 1900-talets början var bytomten här, liksom på Marsö, till stor del en enda fruktträdgård.

De i söder utflyttade (?) gårdarna ligger desto luftigare, med stora avgränsade tomter som når ända ner i vattenbrynet där solitära sjöbodar och båthus dominerar stranden.

Dagsläget

Det syns och känns på långt håll att Vinö är en bebodd ö. Sjöbodarna är fortfarande sjöbodlar; konglomerat av egna lösningar och behov. Vid bryggorna guppar båtar av det slag en fritidsboende inte omger sig med. Ålredskap på tork, under rengöring, i väntan på utsättning. Här lyser det i stugorna även under vinterhalvåret. På ön bor ca 15 personer varav några är fiskare. Befolkningspyramiden är dock tyvärr mycket negativ i den meningen att det inte finns barn eller ungdomar. De aktiva fiskarna är till åren komna och för någon väntar snart pension.

Åkerbruket ligger sedan flera år helt ner, liksom boskapsskötseln. Åkergårderna växer sakta men säkert igen. Skogen hålls på sina ställen öppen som vore den betad.

Bytomten och bebyggelsestrukturen är densamma som på skifteskartan från 1810. Flera av de gårdar som nu är fritidsbostäder, är mycket moderniserade och ombyggda. Tillhörande sjöbod och brygga är också nybyggda/ombyggda och välhållna på ett sätt det ständigt brukade huset eller bryggan aldrig kan förbli.

Skydd och förordningar

Vinö ingår *inte* i Misterhults naturreservat
Klass I, Natur i östra Småland

Litteratur

Lantmäteriets arkiv

Kalmar läns museums arkiv

Kring en lotsgårds historia. Ragnar Wirsén 1968

Natur i östra Småland. Länsstyrelsen i Kalmar län 1997

Kung Valdemars segelled. Red Gerhard Flink 1995

Vår äldsta segelbeskrivning. Axel Härlin, Till Rors nr 10. 1942

Frälsegodsen i Sverige under storhetstiden. J A Almquist 1976

Smålandskustens labyrinter. Bo Stjernström, Tjustbygden 1992

Lökskär, ett av Östergötlands huvudfisker. P Gräsland och P-A Boquist.

Östergötlands skärgård. Meddelande från Östergötlands länsmuseum 1995

Känn Ditt Land nr 2, Svenska ortnamn. STF 1979

Sveriges bebyggelse, Kalmar län. 1958

Medeltida utskärsfiske. En studie av fornlämningar i kustbygd. Peter Norman 1993

Det medeltida Småland. Aspeland, Sevede och Tuna län. Axelsson, Rahmquist 1999

Nordiska ortnamn på Vin. Lennart Moberg, Namn och bygd 1949

Färdvägar och sjömärken vid Nordens kuster. Ivar Modéer 1936